

БЪЛГАРСКИ АДВОКАТИ, ЗАГИНАЛИ В ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА: ОПИТ ЗА ИЗДИРВАНЕ

*Иванка Иванова**

Увод

На 14.02.1915 г. в списвания от адвокат Милан Марков вестник „Право“ откриваме следните две бележки: „Из чужбина. Убити немски юристи. Според Deutsche Juristen Zeitung общото число на убитите немски правници във войната до 24 януари възлиза на цифрата 1300 души. В това число влизат 6 професори, 300 съдии и прокурори и 250 адвокати. (...) Франция. За падналите във войната съдии. По инициатива на първия председател на Парижкия апелативен съд във вестибюла в същия съд е поставено голямо табло с покрити в траурен креп рамка и окичено с две национални знамена, бродирани с ръка. Таблото съдържа имената на 7 съдии от съдебния район на Парижкия апелативен съд, паднали на бойното поле в защита на отечеството. Б. Р. У нас порядките са други: „живите – живи, умрелите – умрели“.

На 12 ноември т. г. в Съдебната палата в Париж беше тържествено почетена паметта на френските юристи, загинали в Първата световна война (ПСВ). Парижката адвокатска колегия посвети специален виртуален музей на загиналите парижки адвокати (от мобилизираните 1245 парижки адвокати 232-ма са загинали), в него може да се видят техни снимки, биографии, лични писма. През 1920 г. във Великобритания е публикуван *Record of service of solicitors and articled clerks with his Majesty's forces 1914–1919*, в който е надлежно документирано участието на британски адвокати и техните служители в ПСВ. През 2014 г. *The Law Society Gazette* посвети отделна уебстраница на участието на британски юристи в ПСВ, включваща непубликувани документи и писма. Изобщо в пе-

* Юрист, доктор по социология.

риода 2014–2018 г. от Канада, през цяла Европа, до Нова Зеландия бяха организирани чествания на стогодишнината от ПСВ, а паметта на загиналите адвокати беше специално почетена в професионалните среди.

Новините за тези чествания повдигат въпросите какво е било участието на българските адвокати в ПСВ и известни ли са имената на тези от тях, които са загинали по време на изпълнение на военна служба. Тази статия представя първите резултати от издирване, чрез което беше направен опит да се даде отговор на тези въпроси.¹ Не беше установено да има предишна специална публикация по темата.²

¹ Дълга сърдечна благодарност на проф. д-р Борислав Гаврилов и проф. д-р Веселин Янчев от Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които дадоха ценни насоки за възможните източници на информация. Поради ограниченията на избрания метод на работа и поради това, че по някои от случаите трябва да се събере допълнително информация, твърде е възможно в публикацията да се съдържат някои неточности и непълноти. Ще бъде признателна, ако те ми бъдат посочени. Адрес за връзка с авторката: ivankaonei@gmail.com.

² За това не мога да бъда напълно сигурна, доколкото у нас напоследък не се публикуват библиографии – последната пълна библиография на българската правна литература покрива периода до 1983 година, а последната пълна библиография за Българската армия е от 1993 година. Доколкото тук са цитирани общи сведения за адвокатурата и условията за придобиване на адвокатски статут в периода около ПСВ, те са от фундаменталния труд на **Добчев, П.** Българската адвокатура 1878–2000. С.: Сиби, 2003. Ценни биографични данни за адвокати от периода, включително тяхното участие в ПСВ, се съдържат в албума на **Бояджиев, Ив., Д. Комсиев.** Адвокати – антифашисти. С.: ДИ „Септември“, 1978. През последните 15 години някои от местните адвокатски съвети насърчиха проучванията на собствената си история, а Висшият адвокатски съвет подкрепи публикуването на резултатите. В нито една от достъпните ни истории на местни адвокатски колегии темата за участието на адвокати в ПСВ не е изрично разработена, но те дават много важни указания за бъдещи търсения и съдържат отделни биографии на адвокати – участници в ПСВ. Тук по-специално са използвани: **Гочев, Я.** История на пловдивската адвокатура. Велико Търново: Фабер, 2016; **Добчев, П.** Софийската адвокатска колегия 1878–2005. С.: Сиби, 2005; **Дряновски, Б.** История на варненската адвокатура 1878–2015. Варна: Славена, 2015; **Кънев, К.** Професия адвокат. История на адвокатурата в Бургаски регион. Велико Търново, 2004; **Митев, Д.** 120 години история на кюстендилската адвокатура (1889–2009 г.). С.: Скай

Като вид изследвания проучванията на участието на юристи или по-специално адвокати в исторически събития не са съвсем непознати у нас. От библиографията на сп. „Адвокатски преглед“ установяваме, че през 1925 г. в списанието са публикувани имената на адвокатите и на правниците, загинали при атентата в църквата „Св. Неделя“.³ През 80-те години на миналия век са публикувани две статии, които изследват участието на юристи в Септемврийското въстание.

Разбира се, установявайки участието на адвокати в ПСВ *post factum*, българските изследователи са в несравнимо по-неблагоприятна позиция от тези във Великобритания, Франция или Германия. Както се вижда от цитираната в началото бележка от вестник „Право“, информацията за загиналите в ПСВ юристи в тези държави е събирана в реално време от съществуващите там професионални организации. След края на ПСВ и във Великобритания, и във Франция има нарочно създадени дружества, които, от една страна, оказват съдействие на ранените и на семействата на загиналите юристи за получаване на пенсии, но от друга, покрай това надлежно документират участието на юристите в ПСВ и съхраняват паметта за загиналите.

У нас за истински организиран живот на адвокатурата може да се говори едва след 1925 г., а сп. „Адвокатски преглед“ започва да излиза през 1921 г., т.е. по времето на ПСВ няма нито организационна форма, нито трибуна, чрез които професионалната общност може да съхрани паметта за участието на адвокатите във войната.

прес, 2010; **Митова-Ганева, К.** История на великотърновската адвокатура. Том I. 1878–1944 г. Велико Търново: Фабер, 2015; **Палезев, Й.** Русенските адвокати – животът на едно съсловие. Русе: Денница, 2008; **Туртуриков, Г.** История на старозагорската адвокатура 1879–2009 г. Стара Загора: Джем Стратус, 2009; **Туртуриков, Г.** История на хасковската адвокатура 1879–2015. Велико Търново: Абагар, 2015; **Тюлеков, Д., Д. Шалев.** Сто години блягоевградска адвокатура. Блягоевград: РИК „Ирин Пирин“, 2015. Биографични данни за някои от офицерите, загинали в ПСВ, се съдържат в: Загинали за Родината 1912–1918. Герои – офицери. Първи възпоменателен сборник. С.: Бюро „Улеснение“, Кооперативна печатница „Франклин“, 1925 (за том I) и 1927 г. (за том II).

³ Загинали от атентата правници. – Адвокатски преглед, 1925, № 17, 223–224.

1. Терминологични пояснения

Целта на издирването е да бъдат установени имената и основните елементи от биографиите на българските адвокати, които са загинали по време на военна служба в ПСВ. Първо трябва да уточним какво се разбира под „български“, „адвокати“, „загинали“ и „ПСВ“.

Най-лесно е да се определят времевите граници на издирването. ПСВ се развива между 28.07.1914 и 11.09.1918 г. България влиза във войната повече от година след нейното начало – на 1/14.10.1915 г., и излиза в края на м. септември 1918 г., т.е. периодът на издирването засяга адвокати, които са били мобилизирани между 10/23.09.1915 и 1918 г. и са загинали по време на военна служба. След подписването на Солунското примирие има български войници, задържани в плен, които се връщат в страната в хода на 1919 и 1920 г. За целите на издирването приемаме, че войници, загинали в плен дори след подписването на примирието, пак са загинали на военна служба.

От гледна точка на използваната терминология трябва да се уточни също, че тук използваме ПСВ, но това понятие не е било познато на съвременниците. В документи от онова време се говори за „Голямата“, за „Общоевропейската“ или за „Европейската“ война, което я отличава от двете Балкански войни преди това.

Под „загинал“ разбираме починал по време на военна служба, без значение какви са причините за смъртта. Сред починалите най-голяма е категорията на убитите – те може да са убити по време на военни действия, да са починали по-късно от рани или да са убити при инциденти, приятелски огън или в резултат на извършено престъпление. Тук включваме и самоубийствата, които по време на война не са рядкост в армията. Вторият най-голям дял от човешките загуби в армията по време на ПСВ се дължи на болести, лоши хигиенни условия и лоша медицинска помощ. Холера, тиф и грип („испанската болест“) са често срещани причини за смъртта на войниците, но има и редица случаи на обострени хронични заболявания като астма, язва и т.н. В списъка на загиналите попадат и тези, които са „безвестно пропаднали“ по време на военните действия. Най-често те са убити, но труповете са останали на недостъпно

място. От загиналите по време на ПСВ около 89 000 български военнослужещи около 42 000 са убити, около 31 000 са починали от болести и рани и около 12 000 са безследно изчезнали.⁴ Или ако вземем за пример списък с 30 имена на загинали в ПСВ, по причини за смъртта разпределението е следното: 17 са убити, 11 са починали, двама са безвестно пропаднали и един се е самоубил.⁵

Под „български“ ще разбираме всички адвокати, които са вписани в адвокатските списъци, публикувани в „Държавен вестник“. През периода 1910–1918 г. заради трите войни географията на българските окръзи, а оттам – и на окръжните съдилища, е доста променлива. Както се вижда от **Таблица 1**, броят на окръжните съдилища, към които са вписани адвокати, зависи от победите или пораженията във войните. През 1910 г. в адвокатския списък са отбелязани 24 окръжни съдилища. През 1914 г. окръжните съдилища са вече 26 – добавени са Гюмюрджина, Неврокоп и Струмица, но е отпаднала Силистра. През 1918 г. окръжните съдилища са 28 – добавени са Одрин и Ксанти. Към списъка с адвокати за 1917 г. (публикуван чак през 1919 г.) откриваме следната бележка на В. Кючуков, началник на отделение в Министерството на правосъдието, който е натоварен с изготвянето на списъка: „Към тези окръзи, а именно: Битолския, Нишкия, Пожаравския, Скопския, Силистренския и Щипския, през 1917 г. няма приписани адвокати или адвокатски помощници“.⁶ Това уточнение, както знаем, се оказва излишно.

Под „адвокат“ при действието на Закона за адвокатите от 1888 г. се разбират едновременно адвокати, които са завършили юридическо образование (към началото на ПСВ те са по-малката част от адвокатите) и адвокати практики. Адвокат може да стане всеки, който има завършено средно или поне третокласно образование и при условие че вече е практикувал три години независимо или при някой адвокат. Задължително е полагането на изпит. От него са

⁴ Данните са от **Обрешков, Т.** Човешките жертви на България през общоевропейската война. – Списание на българското икономическо дружество, 1928/1929, № 9, 490–494. Тези данни не са най-актуалните, но тук ги цитирам само с оглед на преценка на съотношението на убити – починали.

⁵ ДВИА, ф. 39, оп. 1, а. е. 170, л. 57.

⁶ Публикуван в ДВ, бр. 300 от 10 януари 1919 г.

освободени тези, които са свършили правните науки във висше учебно заведение; бившите министри; тези, които към момента на приемане на закона вече имат поне четиригодишна съдийска или прокурорска практика, или вече се занимават с адвокатство при окръжни или по-горни съдилища.

Адвокатите са „приписани“ към съответен окръжен съд. Адвокатски съвет се създава по желание на адвокатите и ако има поне 7 адвокати, „приписани“ към съответния съд. Такива няма създадени към повечето окръжни съдилища, а там, където има, през годините на войната те на практика не заседават. В писмо до председателя на Окръжния съд – София, Адвокатското дружество в София пише, че към 1919 г. реално броят на адвокатите в София е около 1000 души (при само около 300 регистрирани към съда) и че те нямат „своя организация и адвокатски съвет“ през последните 5 години.⁷

Макар между 1911 и 1918 г. България да участва в три войни с много тежки човешки загуби сред военните и сред гражданското население, за същия период броят на адвокатите нараства. Основната причина за това е икономическото развитие, което до 1910 г. извежда българската икономика на едно прилично средноевропейско ниво, усложняването на стопанския оборот и нарастващата необходимост от правна помощ.

Заради широките възможности за признаване на адвокатска практика, голямото текучество сред съдиите и прокурорите и най-вече заради липсата на контрол над достъпа до професията броят на адвокатите нараства. Освен това по време на войните се предвиждат редица, макар и временни, облекчения за студентите и завършилите право, които са служили в армията, както и за „офицерите, които са завършили юридическия факултет на военно-юридическа академия и приведени на служба по военно-съдебното ведомство“ – всички те биват освободени от задължителния едногодишен или двугодишен стаж и от държавния теоретико-практически изпит.⁸

⁷ Фаденхехт, Й. История на българската адвокатура. 20 години Съюз на българските адвокати. С.: Български адвокатски съюз, 1940, с. 44.

⁸ Пак там.

Таблица 1 – Брой на адвокатите и разпределение по окръжни съдилища⁹

	1910 г.	1914 г.	1918 г.
Бургас	35	39	35
Варна	68	48	53
Видин	21	26	28
Враца	15	18	28
Гюмюрджина	–	40	10
Ксанти	–	–	7
Кюстендил	27	41	54
Ловеч	14	16	21
Лом	17	20	20
Неврокоп	–	5	5
Одрин	–	–	4
Оряхово	16	14	12
Плевен	36	39	26
Пловдив	76	84	74
Разград	13	12	17
Русе	53	51	68
Свищов	12	8	7
Севлиево	17	16	16
Силистра	11	–	–
Сливен	15	13	13
София	168	251	298
Стара Загора	44	48	58
Струмица	–	7	6
Татар Пазарджик	22	26	24
Трън	9	9	7
Търново	43	44	45
Хасково	13	14	19
Шумен	26	28	45
Ямбол	3	12	17
ОБЩО	774	929	1017

⁹ Броят на адвокатите тук е установен чрез ръчно преброяване на ре-

2. Участието на адвокати в Първата световна война

В „История на пловдивската адвокатура“ Янко Гочев е включил отделна част „Пловдивската адвокатура във войните на България за национално обединение (1912–1918)“. В нея авторът дава биографични бележки за някои юристи – участници и жертви в Балканските войни, участници в ПСВ, описва важни съдебни процеси от този период. Пише, че адвокатите участват във войните в различни форми: непосредствено участие в бойни действия, като запасни офицери в щабовете на длъжности, които изискват образование; трети попълват състава на специфични военновременни административни органи (цензурни комисии или комитети на Дирекция за стопански грижи и обществена предвидливост – ДСГОП, към която има съдебна секция и обвинител) и „четвърта група опозоряват завинаги името си с участие в афери, разгърсили не само Пловдивския регион, а дори цяла България, последвани от шумни съдебни процеси и осъдителни присъди“¹⁰. Последните не са предмет на настоящото издирване.

Янко Гочев посочва, че няма точни изчисления колко адвокати от района на Окръжния съд – Пловдив, са били мобилизирани и този списък тепърва ще бъде уточняван. Посочва също, че по време на Балканските войни и ПСВ пловдивските адвокати дават жертви. Няма точни изчисления за техния брой, „...но имената им са доста. Покосени са цели родове“¹¹.

Отделна част „Национални идеали или нереални амбициозни стремежи. Жертви и страдалци“ има и в книгата на Кирил Кънев с история на адвокатурата в Бургаския регион. В нея са дадени биографични бележки за адвокати, които са участници в Сръбско-

гистрираните адвокати от съответния за годината адвокатски списък, публикуван в „Държавен вестник“. Има известна разлика с броя на адвокатите по окръжни съдилища, публикуван в Добчев, П. Българската адвокатура..., с. 124. Той е дал в едно първо число броя на адвокатите общо, след това броя на адвокатските помощници, който е включен в общия брой на адвокатите, и после броя на адвокатите с юридическо образование. Тук давам само броя на адвокатите, без адвокатските помощници. По места има разлики от двама-три души, което може да се обясни с грешки в броенето.

¹⁰ Гочев, Я. Цит. съч., с. 131.

¹¹ Пак там, с. 133.

българската война от 1885 г., в Балканските войни и в ПСВ. Посочени са и тези, които са загубили свои близки във войните.

В „История на варненската адвокатура“ Борислав Дряновски сочи, че при началото на ПСВ по-голямата част от 49-мата варненски адвокати са мобилизирани или се включват доброволно в армията „като офицери и юристи към съществуващите военно-съдебни структури. (...) По време на войните варненското адвокатско съсловие не дава жертви от своя състав, но дава няколко ранени при сраженията“¹².

В историята на великотърновската адвокатура Катя Митова-Ганева пише, че сред адвокатите има преки участници във войните за национално обединение и „много от тях са с офицерски чинове“¹³. Тази позиция може да бъде кредитирана, защото авторката е разгледала всички адвокатски досиета на местната колегия за периода, а не работи само с подбор от адвокатите.

Намираме сведения за адвокати, участници в ПСВ, в почти всички книги, посветени на историята на местните адвокатски колегии, в които са дадени и биографични бележки за бивши председатели, по-изтъкнати членове на колегията или адвокати, които са били кметове, народни представители, министри, общински съветници. Типичната биография в тези случаи включва няколко години адвокатска практика или завършено юридическо образование, обучение в школа за запасни офицери, което може да е по време на следването в университета или след завършването. След завършване на школата за запасни офицери повечето са произведени в чин „запасен подпоручик“ и достигат най-много до чин „капитан“, което, изглежда, е най-високото достъпно звание за непрофесионални военни.

При мобилизирането адвокатите биват изпратени на гражданска служба, постъпват като юристи във военно-съдебната система или отиват на фронта. Ето няколко типични примера. Адвокатът от Велико Търново Панайот Николов Кондев е роден през 1873 г., участник в двете Балкански войни и в ПСВ. Завършил е право в Женева. След това преминава обучение в Дивизионна учебна коман-

¹² Дряновски, Б. Цит. съч., с. 48.

¹³ Митова-Ганева, К. Цит. съч., с. 134.

да; завършва като запасен подпоручик, през 1913 г. е поручик, а през 1917 г. – капитан. Служи в Девети резервен полк.¹⁴ Или друг адвокат от Велико Търново – Стефан Трифонов (Маринов) Капарашев: роден през 1895 г., завършил немско морско военно училище, а след това се записва в Юридическия факултет на Софийския университет. Мобилизиран е по време на следването. Произведен е подпоручик през 1918 г.¹⁵

3. Предмет и метод на издирването

Целта на издирването е да се установят имената и основните елементи от биографиите на българските адвокати, загинали по време на военна служба в ПСВ.

Методът на работа почива, на първо място, на преглед на цитираната по-горе литература и очертаване на основните моменти, които са типични за биографиите на адвокатите – участници в ПСВ (образование, ШЗО, младши офицерско звание).

След това бяха прегледани и сравнени адвокатските списъци за 1914, 1915, 1916 и 1917 г. с този за 1918 г. с цел да се види кои са имената на липсващите адвокати. Адвокатският списък за 1918 г. може да се приеме за „следвоенен“ списък, защото е публикуван през септември 1919 г. и вероятно е съставян през първата половина на 1919 г. Адвокатски списъци изобщо липсват между 1919 и 1925 г.

При тази съпоставка беше установено, че за 4 години от списъците са отпаднали около 230 адвокати, което е около 1/4 от всички регистрирани адвокати. Едно по едно имената на липсващите адвокати бяха проверени в Списъците на загиналите и на наградените в ПСВ, които са достъпни в интернет на сайта на Държавна агенция „Архиви“.¹⁶ При съпоставката беше търсен модел на съответствие на информацията за загиналите с тази, която е известна за всеки от адвокатите. Беше търсено съвпадение между имената, набора, мястото на раждане на загиналия с местожителството на адвоката. При повече от едно съвпадение предимство беше отдавано на заги-

¹⁴ Митова-Ганева, К. Цит. съч., 147–148.

¹⁵ Пак там, с. 176.

¹⁶ Списъците на загиналите и на наградените участници в ПСВ са достъпни в интернет на адрес <https://archives.bg/wars/ww1>.

налите, които са с младши офицерско звание. При установяване на съвпадение беше търсена биографична справка за адвоката в цитираната в началото литература или беше правена проверка в по-ранни адвокатски списъци, за да може да се установи началният момент на адвокатската практика и по този начин да се направи някакво предположение за годината на раждане.

Този подход съдържа редица сериозни рискове от грешки. От една страна, адвокатските списъци съдържат оскъдна информация за адвокатите. В тях са вписани имената, основанието, на което е признат като адвокат (завършено юридическо образование, адвокатска практика, съдийска и адвокатска практика), и местожителството на адвоката. Година на раждане не е посочена.

Често адвокатските списъци са непълни – за някои адвокати са посочени лично и фамилно име и инициал за бащиното, но в повечето случаи адвокатите са посочени само с лично и фамилно име, а при някои – дори само с фамилно име и инициал за личното. Невинаги адвокатските списъци следват точно азбучно подреждане. Някои имена през годините изглеждат като вариации – например Гоце Петров и Гоцо Петров вероятно са един и същ човек, но това всъщност не може да се твърди със сигурност. За 1912 г. изобщо не е публикуван списък на адвокатите в държавата, а в списъка за 1916 г. отсъства Окръжният съд – Пловдив.

Освен това не беше възможно да се сравнява пълният адвокатски списък за една година с пълния адвокатски списък за друга година, а бяха сравнявани списъците по отделни адвокатски колегии, т.е. списъкът с адвокати към Окръжния съд – София, беше сравняван със списъка с адвокати за Окръжния съд – София, но не и със списъците за цялата страна. При това положение, ако адвокатът се е преместил или е отпаднал на някакво друго основание, методът на работа изискваше все пак да бъде търсен в списъка на загиналите.

Ето два примера. Иван Ангелов е регистриран като адвокат към Окръжния съд – Стара Загора, през 1909–1915 г., но липсва през 1916, 1917 и 1918 г. Има съвпадение с двете имена на поне един загинал поручик, който е роден в района на Стара Загора. Но от „История на старозагорската адвокатура“ научаваме, че адвокат Иван Ангелов е бил член на Националлибералната партия и между

1914 и 1919 г. е депутат в XVII ОНС, поради което приемам, че е по-вероятно на това основание да липсва от адвокатските списъци през 1916–1918 г.¹⁷

Друг вероятен случай засяга адвокат Милан Макавеев към Окръжния съд – Видин. Той е регистриран като адвокат през 1905 г. и присъства в списъците до 1917 г. включително. През 1918 г. не се открива. При търсене в списъците на загиналите в ПСВ се установи само едно възможно съвпадение – ефрейтор Милан Георгиев Макавеев, родом от Вършец, служил в 35-и пехотен полк и убит на 5 септември 1916 г. около Добрич. Приемам, че няма съвпадение, защото, ако е родом от Вършец и е бил адвокат, по-скоро би следвало да практикува към Окръжния съд – Враца (Видин отстои на повече от 100 км от Вършец), но второ и по-важно – защото в списъка на загиналите откриваме, че ефрейтор Макавеев е набор 1912 г., т.е. най-вероятно е роден около 1891 г. и не е възможно към 1905 г. да бъде адвокат.

4. Резултати от издирването

Тук са представени имената и елементи от биографиите на 13 адвокати, които бяха установени като участници и загинали в ПСВ. В пет от случаите има и литературен източник, който потвърждава, че загиналият е бил наистина адвокат, и тези случаи може да се приемат за безспорни. При останалите не беше установен литературен източник и е необходимо да се проведе допълнително изследване, за да бъде потвърдено съвпадението.

АПОСТОЛ ГЕОРГИЕВ е вписан като адвокат към Окръжния съд – Бургас, през 1909 г. (№ 7), през 1910 г. (№ 8), през 1911 г. (№ 8), през 1913 г. (№ 8), през 1914 г. (№ 10), през 1915 г. (№ 8), през 1916 г. (№ 11) и през 1917 г. (№ 8). Основанието, на което му е признато правото да се впише като адвокат, е, че е свършил правните науки. Местожителството му е Бургас. В адвокатския списък към Окръжния съд – Бургас, за 1918 г. неговото име не се открива. В списъците на загиналите в ПСВ се откриват няколко съвпадения с това име, но при нито един не съвпадат всички обстоятелства, които

¹⁷ Туртуриков, Г. История на старозагорската адвокатура..., с. 165.

са известни около адвоката Апостол Георгиев. В списъка на наградените в ПСВ обаче се открива името на Апостол Георгиев Апостолов, запасен подпоручик в Трета пехотна балканска дивизия, на длъжност „защитник“. Със заповед № 355/1921 г. по Министерството на войната е награден с Народен орден „За военна заслуга“ V степен, на военна лента.

Името Апостол Георгиев Апостолов е изписано върху паметната плоча на завършилите Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които са загинали в Балканските войни и в ПСВ.

Във втория том на сборника „Загинали за Родината 1912–1918 г.“ откриваме следната биографична бележка: „Апостол Г. Апостолов. Роден на 4 май 1882 г. в гр. Силистра. Средното си образование завършил във Варненската мъжка гимназия, а висшето – в Софийския университет, Юридическия факултет. През Балканската война е участвал във всички боеве, като запасен поручик от 31-ви Силистренски полк, а през Междусъюзническата война – в боевете при Калиманово поле, гдето бил ранен в гърдите. Европейската война го заварва адвокат в Бургас, гдето получил назначение да се яви като постоянен защитник при Воен. Полевия съд на III Балк. Дивизия. В последствие е бил назначен ротен командир в 24 Бургаски полк, където заболява от язва на стомаха. От там бива изпратен на лечение в София, като същевременно му поверяват нов пост – подначалник във военно-политическата секция при щаба на действующата армия и бива произведен в чин капитан. Тук, при една стомашна операция в Дивизионната болница, умира в ръцете на лекарите. Със своя благ характер покойният се ползвал с големи симпатии, като офицер, всред своите колеги и подчинени и като адвокат всред гражданството в Бургас. Млад, едва почнал да се радва на плодовете на своя неуморен труд, той бе грабнат от ноктите на неумолимата смърт, като остави жена и три малолетни деца. Кавалер на ордени за храброст“.

АСПАРУХ БАРАКОВ е регистриран като адвокат към Окръжния съд – Лом, за първи път през 1914 г. (№ 280), а след това – през 1915 г. (№ 283) и 1916 г. (№ 210). Като основание за регистрацията е посочено, че е свършил правните науки. Местожителството му е в Лом. В адвокатските списъци на Окръжния съд – Лом, за 1917 г. и 1918 г. името на Аспарух Бараков не се открива.

В списъка на загиналите в ПСВ има само едно съвпадение с тези две имена – капитан Аспарух Георгиев Бараков, роден в Пещера и служил в Трети пехотен полк, 12-а рота. Капитан Бараков е починал на 13 септември 1917 г. в Първа местна военна болница в Скопие и е погребан в градските гробища в същия град. В списъка на наградените в ПСВ има само едно съвпадение с тези три имена; воинската част (Трети пехотен полк) също съвпада, но Аспарух Георгиев Бараков фигурира като запасен подпоручик, на длъжност „взводен командир“. Със заповед № 679/1917 г. по Действащата армия е награден за бойни отличия и заслуги във войната с орден „За заслуги“, на военна лента. Необходимо е допълнително изследване, за да се установи какво е било местожителството на родения в Пещера кап. Бараков към момента на мобилизацията, но има известна вероятност кап. Бараков и адв. Аспарух Бараков от Лом да са един и същ човек.

АТАНАС ГРОЗДАНОВ е регистриран като адвокат към Окръжния съд – Враца, само през 1915 г. (№ 111). Като основание за регистрацията е посочено, че е свършил правните науки, а местожителството му е Берковица. В „Алманах на завършилите Софийския университет“ откриваме Атанас Д. Грозданов, роден на 9 март 1883 г., от град Берковица, който през 1909 г. е завършил правни и държавни науки. Името Атанас Димитров Грозданов е изписано върху паметната плоча на завършилите Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които са загинали в Балканските войни и в ПСВ.

В списъците на загиналите откриваме петима души с имена Атанас Грозданов, но само един е подпоручик и роден в Берковица: Атанас Д. Грозданов, служил в 42-ри пехотен полк, 9-а рота. Той е убит на 19 октомври 1915 г. Мястото на смъртта и на гроба са неизвестни. Доколкото няма друго съвпадение в имената, а имената и местожителството на адвоката и мястото на раждане на подпоручика съвпадат, може да се приеме с известна сигурност, че адвокат Атанас Грозданов към Окръжния съд – Враца, и подпоручик Атанас Д. Грозданов от 42-ри пехотен полк са един и същ човек.

ГОЦО ПЕТРОВ е регистриран като адвокат към Окръжния съд – Лом, през 1906 г. (№ 167), през 1907 г. (№ 169), през 1909 г.

(№ 186), през 1910 г. (№ 237), през 1911 г. (№ 252), през 1913 г. (№ 217), през 1914 г. (№ 292) и през 1915 г. (№ 293). В списъците за 1906 и 1907 г. първото име е вписано като „Гоце“, а основанието за регистрацията е наличието на адвокатска практика. През 1914 г. като основание за регистрацията е отбелязано, че е свършил правните науки. Местожителството му е в Лом. В списъците на адвокатите към Окръжния съд – Лом, за 1916, 1917 и 1918 г. името на Гоцо Петров не се открива.

В списъците на загиналите в ПСВ има само едно съвпадение с тези две имена – в дигиталната версия на списъка името е отбелязано като Гоцо Петров Гарванов, но в приложения писмен документ третото име не се чете добре и може да бъде и „Първанов“. Гоцо Петров е поручик, роден в Лом и служил в 52-ри пехотен полк, 7-а рота. Убит е на 27 август 1916 г. при връх Чеган. В списъка на наградените в ПСВ откриваме Гоцо Петров Първанов, запасен поручик, командир на рота от 52-ри пехотен полк. Със заповед № 355/1921 г. по Министерството на войната е награден с военен орден „За храброст“ IV степен, I кл., с мотив „за отличия и заслуги през втория период на войната“. Доколкото има съвпадения в двете имена, мястото на раждане на поручик Гоцо Петров Първанов и местожителството на адвокат Гоцо Петров и няма други възможни съвпадения, с голяма степен на увереност може да се приеме, че става въпрос за един и същ човек.

ДИМИТЪР ХР. СТОЯНОВ е регистриран като адвокат към Окръжния съд – София, през 1911 г. (№ 624), през 1913 г. (№ 589), през 1914 г. (№ 747), през 1915 г. (№ 747), през 1916 г. (№ 584) и през 1917 г. (№ 609). Като основание за регистрацията е вписано, че е завършил правните науки, а местожителството му е в София. В списъка с адвокати към Окръжния съд – София, през 1918 г. адвокат Димитър Хр. Стоянов липсва.

В списъците със загиналите в ПСВ се откриват две съвпадения с името Димитър Хр. Стоянов – единият е редник, от района на Гюмюрджина, и съвпадение е по-слабо вероятно. Другият загинал обаче е капитан Димитър Христов Стоянов, роден в град София, набор 1910 г., служил в Първи пехотен полк. Капитан Стоянов е загинал на 6 октомври 1918 г. при с. Катланово, Скопска околия, и е погребан на същото място. Не е отбелязана причината за смъртта.

С името Димитър Христов Стоянов в списъците на наградените има две съвпадения. Единият е отбелязан като запасен подпоручик на длъжност „взводен командир“ от 36-и пехотен полк на Сборна пехотна дивизия, а другият – запасен поручик, завеждащ прехраната в Първа пехотна дивизия, армейска паркова колона. От приложените документи не може да се установи дали двете награди се отнасят до едно и също лице. Необходимо е допълнително изследване, за да се провери как се е развила армейската кариера на кап. Димитър Хр. Стоянов, кога е произведен в чин „капитан“ и т.н., но с голяма степен на увереност може да се каже, че кап. Димитър Хр. Стоянов от Първи пехотен полк и адвокат Димитър Хр. Стоянов от София са един и същ човек.

Информация за живота на Димитър Хр. Стоянов се съдържа в съобщение, публикувано през 1920 г. в сп. „Юридическа мисъл“. Там се уточнява, че неговият баща е бивш председател на Върховния съд. Юридическото си образование Димитър Хр. Стоянов е получил в Париж и Берлин. Между 1907 и 1911 г. е бил преподавател по римско право в университета в София. Целта на неговите изследвания е била да „установи по сравнителен път най-старите правни учреждения на римляните“. Автор е на сравнителна история на римското семейно и наследствено право, в която доказва, че „строгийт семеен строй и своеобразното наследно право на римляните се дължат главно на монголския произход на римските знатни“, и която е написана в три тома на немски език. През 1909 г. той е публикувал в България текст със заглавие „Положението на жените при позаконното наследяване според най-старото римско право“¹⁸.

Във втория том на сборника „Загинали за Родината 1912–1918 г.“ намираме още една биографична бележка: „Димитър Хр. Стоянов, Запасен капитан от Първи пехотен софийски полк. Роден в София на 20 април 1881 г., син на покойния български държавен мъж Христо Стоянов. Първоначално и средно образование получава в София; след това свършил правото в Париж и се специализирал в Берлин по римско право. През 1907 г. постъпил в Софийския университет професор по римско право и бил декан на

¹⁸ Димитър Хр. Стоянов. – Юридическа мисъл, 1920, № 7, 33–34.

юридическия факултет. Същата година по известни недоразумения с някои от професорите, е напуснал университета и се е установил адвокат в София. Участвал е в цялата Балканска война; ранен на 9-ти октомври при Селиолу; след оздравяването си пак отива на фронта и участва до края на войната. От началото на Европейската война до края взел участие във всички походи на славния Първи пехотен Софийски полк. Храбър и самоотвержен и горещ патриот, той не можа да понесе погрома на Добро поле и неговите катастрофални последствия за България. Останал в плен, заедно със стохилядната българска армия като заложници, той свършил с живота си като се самоубил на 6 октомври 1918 г. при село Катланово (Скопско). Французите са дали разрешение тялото му да бъде пренесено във Велес и погребано в двора на църквата Св. Пантелеймон.¹⁹

КРЪСТЮ М. ШИШКОВ присъства в списъка с адвокати към Окръжния съд – Татар Пазарджик, през 1909 г. (№ 830), през 1910 г. (№ 807), през 1911 г. (№ 836), през 1913 г. (№ 786), през 1914 г. (№ 954), през 1915 г. (№ 973) и през 1916 г. (№ 771). Като основание за вписване е отбелязано, че е завършил правните науки, а местожителството е отбелязано като Татар Пазарджик. Адвокат Шишков не присъства в списъците към Окръжния съд – Татар Пазарджик, за 1917 и 1918 г.

В списъците на загиналите в ПСВ откриваме само едно съвпадение с двете имена и инициал на бащиното име – Кръстю М. Шишков, капитан от 44-ти пехотен полк, 6-а рота. Капитан Шишков е роден в Панагюрище и е загинал на 9 май 1917 г. на позиция Маргара. Погребан е в Прилеп, днешна Македония. В списъка с наградените участници в ПСВ откриваме Кръстю Маринов Шишков, запасен капитан от 44-ти пехотен полк, командир на рота. Със заповед № 679/1917 г. по Действащата армия и със заповед № 355/1921 г. по Министерството на войната е награден с Военен орден „За храброст“ IV степен, I кл., Народен орден „За военна заслуга“ IV степен, с военно отличие за бойни отличия и заслуги във

¹⁹ Загинали за Родината..., т. II, с. 24. Въпреки информацията, че той е бил преподавател по римско право, неговото име не се открива в последния „Алманах на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

войната. Заради съвпадението в двете имена и инициала на бащино-то име на адвоката и на капитана, поради близостта на Панагюрище до Пазарджик (около 40 км), както и поради факта, че в 44-ти пехотен полк са служили много мъже от Панагюрище и от Пазарджик, приемаме за установено, че адвокат Кръстю Шишков и капитан Кръстю Маринов Шишков са един и същ човек.

Името Кръстю Маринов Шишков е изписано върху паметната плоча на завършилите Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които са загинали в Балканските войни и в ПСВ.

МАРИН ПЕШЕВ присъства като адвокат и офицер в сборника „Загинали за Родината 1912–1918“, където откриваме следната кратка бележка: „Зап. Пор. Пешев, Марин. Роден в Плевен. Свършил правните науки в Нанси, Франция. Адвокат. Взел живо участие в Общоевропейската война, като началник на бомбиерската команда към 4 пех. Плевенски полк. В ноемврийските боеве на кота 51, той е показал небивала храброст и в тази своя самоотверженост е паднал убит на 26.11.1916 г.“²⁰

В списъците на загиналите в ПСВ има само едно съвпадение с двете имена – Марин Пешев Игнатов, поручик от 4-ти пехотен полк, 2-ра рота, роден в Плевен. Датата на смъртта е същата както в биографичната бележка, но е посочено, че е загинал на позиция Свински овраг, с. Стояково.

Името на Марин Пешев не беше установено сред липсващите адвокати при съпоставката на адвокатските списъци от 1918 г. с тези от 1914, 1915, 1916 и 1917 г. и не фигурира в адвокатския списък на Окръжния съд – Плевен, за 1916 г. Необходимо е допълнително проучване, за да се установи дали е адвокатствал в родния си град Плевен, или другаде.

Д-Р НИКОЛА ГЮМЮШЕВ е регистриран като адвокат към Окръжния съд – Пловдив, за първи път през 1911 г. (№ 409) и след това през 1913 г. (№ 367), през 1914 г. (№ 388) и през 1915 г. (№ 343). В адвокатския списък за 1916 г. липсват всички адвокати, регистрирани към Окръжния съд – Пловдив, и не може да се направи сравнение. Името на д-р Гюмюшев не се открива в адвокатския

²⁰ Загинали за Родината..., т. I, с. 26.

списък за 1917 г. Като основание за регистрацията на д-р Гюмюшев като адвокат е отбелязано, че е свършил правните науки. През 1911 и през 1913 г. местожителството му е отбелязано в Карлово, а през 1914 г. – в Пловдив.

В списъците със загиналите в ПСВ има само едно съвпадение – подпоручик Никола Генов Гюмюшев (Полюшев), родом от Карлово и служил в 44-ти пехотен полк, адютант в Трета дружина. Подпоручик Гюмюшев е убит на 18 октомври 1916 г. до с. Брод и е погребан там в единичен гроб. В списъка с наградените в ПСВ фигурира със същите три имена, войскова част и длъжност. Със заповед № 679/1917 г. по Действащата армия и заповед № 355/1921 г. е награден съответно с Народен орден „За военна заслуга“ V степен, на военна лента, и Орден „Св. Александър“ V степен, с мечове в средата. Ордените му се дават „за бойни отличия и заслуги във войната“. Към списъка с наградените има забележка, че е убит. Доколкото има съвпадение в двете имена, съвпадат мястото на раждане на поручик Гюмюшев и местожителството на адвокат Гюмюшев, може да се приеме с висока сигурност, че става въпрос за един и същ човек.

ПЕТЪР Д. БАКАЛОВ е регистриран като адвокат към Окръжния съд – Стара Загора, в списъка през 1907 г. (№ 589), през 1910 г. (№ 666) и през 1915 г. (№ 835). Като основание за регистрацията е посочено, че е свършил правните науки, а местожителството му е Нова Загора. Адвокат Бакалов липсва от списъците през 1914, 1916 и 1918 г. От „История на старозагорската адвокатура 1879–2009 г.“ научаваме, че адвокат Петър Д. Бакалов е бил политически ангажиран – социалист от БРСДП (о), и през 1912 г. срещу него е извършен опит за убийство.²¹

В списъците на загиналите в ПСВ се открива само едно съвпадение по две имена и инициал на бащиното име – поручик Петър Д. Бакалов, който е служил във военнополовия съд при Първа пехотна дивизия (т.е. много вероятно е бил юрист по образование) и е роден в Нова Загора. Поручик Бакалов е починал от астма на 17 октомври 1916 г. в Добрич и е погребан в единичен гроб във Военното гробище – музей, в същия град. В списъците на загиналите е отбелязано,

²¹ Туртуриков, Г. История на старозагорската адвокатура..., 36–37.

че той е посмъртно произведен в звание „капитан“. В списъка с наградените в ПСВ фигурира запасен поручик Петър Димитров Бакалов, командир на рота от 46-и пехотен полк. Със заповед № 679/1917 г. по Действащата армия е награден с военен орден „За храброст“ IV степен, II кл., като мотивът е „за бойни отличия и заслуги във войната“. Изисква се допълнително изследване, за да се установи дали починалият поручик Петър Д. Бакалов е награденият запасен поручик Петър Димитров Бакалов (за втория не е посочено място на раждане), но ми се струва, че с висока степен на вероятност може да се приеме за установено, че адвокат Петър Д. Бакалов от Нова Загора и поручик Петър Д. Бакалов, починал по време на служба в армията през 1916 г., са един и същ човек.

Във втория том на сборника „Загинали за Родината 1912–1918“ откриваме следната биографична бележка: „Петър Д. Бакалов, запасен поручик, член на полевия военен съд при Първа софийска дивизия. Роден в гр. Нова Загора (на) 5-и юни 1875 г. Получил петокласно образование в Стара Загора и Нова Загора. Постъпва във Военното на Н. В. Царя училище в 1891 г. като юнкер. Завършва курса си и се уволнява, за да продължи образованието си. В 1897 г. заминава за Швейцария – Лозана, гдето изучава правните науки. Завръща се в България в 1898 г. в родния си град и практикува адвокатската си професия. Избран е народен представител в 1913 г. Участвал е в Балканската война отначало до края, като запасен подпоручик в 32-й Ново-Загорски полк. При шурмуването на Одрин получава няколко рани, от които две в гърдите. За щастие, завръща се жив в родния си град. След свършването на войната през 1914 г. е избран кмет на гр. Нова Загора. Заварва го Общоевропейската война там и отново изпълнен с патриотизъм и готовност участва в нея като запасен поручик, ротен командир на 12 рота на 46 пехотен полк. Ранен в Гиляни на 25 октомври 1915 г., пак в гърдите. След тримесечен отпуск получава последното си назначение – член на Полевия военен съд на Първа Софийска дивизия, гдето и привидно угасналият рани извършват своето. Почива от раните си на 16 Октомврий 1916 г. при гр. Добрич – редом с падналите герои.“²²

²² Загинали за Родината..., т. II, с. 31.

ПЕТЪР ТОДОРОВ е вписан като адвокат към Окръжния съд – Бургас, само през 1915 г. (№ 29). Като основание за вписването е отбелязано, че той е имал предишна съдийска практика, а местожителството му е Карнобат.

В списъците на загиналите откриваме подпоручик Петър Тодоров от 32-ра допълнителна дружина, роден в Карнобат и починал в Стара Загора на 22 юни 1916 г. Като причина за смъртта е отбелязано: Appendix.

Кирил Кънев в своята „История на бургаската адвокатура“ посочва, че има загинал адвокат Петър Тодоров Атанасов. Той е роден в Карнобат през 1885 г. и е починал на 25 юни 1916 г. Учил е право в София и в Цюрих, Швейцария. След завършване на право в София е постъпил в Школата за запасни офицери. Бил е първо стажант в Бургаския окръжен съд, а след това и адвокат. Бил е участник в Балканската война (ранен при Лозенград), в Междусъюзническата и в ПСВ. Кънев посочва, че Петър Тодоров е починал при хирургическа операция.²³

Името Петър Тодоров Атанасов е изписано върху паметната плоча на завършилите Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които са загинали в Балканските войни и в ПСВ.

СТАТКО В. СТАТКОВ е вписан като адвокат към Окръжния съд – Враца, за първи път през 1913 г. (№ 112) и след това през 1914 г. (№ 115) и 1915 г. (№ 125). Като основание за вписването е посочено, че е свършил правните науки, а местожителството му е във Враца. Същото име не се открива в списъците на адвокатите за 1916, 1917 и 1918 г. Статко В. Статков вероятно е бил потомствен адвокат – в списъците с адвокати към Окръжния съд – Враца, през 1905, 1906 и 1907 г. намираме адвокат Вас. Статков, също живеещ във Враца, който обаче е регистриран като адвокат въз основа на съществуваща адвокатска практика.

В списъците на загиналите в ПСВ откриваме подпоручик Статко Василев Статков, служил в 52-ри пехотен полк, 5-а рота. Подпоручик Статков е роден във Враца и е убит на 20 август 1916 г.

²³ Кънев, К. Цит. съч., с. 149.

при връх Чеган. Няма данни за гроба му. Същият присъства два пъти в списъците на наградените участници в ПСВ. Документ от 1916 г. удостоверява, че офицерски кандидат Статко Василев Статков от 52-ри пехотен полк, 5-а рота, е награден „за бойни отличия във войната със сърбите през 1915 г.“. Със заповед № 355/1921 г. по Министерството на войната запасен подпоручик Статко Василев Статков, на длъжност „взведен командир“ в 52-ри пехотен полк, е награден с Военен орден „За храброст“ IV степен, I кл., „за отличия и заслуги през втория период на войната“.

Доколкото съвпадат двете имена, инициалът и бащиното име, месторождението на подпоручика и местожителството на адвоката, може да се приеме със значителна сигурност, че адвокат Статко В. Статков и подпоручикът от 52-ри пехотен полк Статко Василев Статков са един и същ човек.

Д-Р ТОДОР СКОРЧЕВ, адвокат към Окръжния съд – Шумен. Регистриран е като адвокат за първи път през 1911 г. под № 965, като основание за регистрацията е посочено, че е „свършил правните науки“, отбелязано е, че е доктор и живее в Шумен. Д-р Скорчев присъства като адвокат в списъците за 1913 г. (№ 903), за 1914 г. (№ 1081), за 1915 г. (№ 1104) и за 1916 г. (№ 881). В списъците за 1917 и 1918 г. не фигурира.

В списъците на загиналите в ПСВ се открива само едно съвпадение с тези две имена – подпоручик д-р Тодор Димитров Скорчев, служил в 7-и пехотен полк, 12-а рота. Подпоручик Скорчев е роден в Шумен. В списъка на загиналите не е отбелязано от кой набор е. На 27 декември 1916 г. при с. Принц Николай е ранен и е починал по-късно в с. Рахман. Погребан е в Добрич в единичен гроб във Военното гробище – музей.

Името на подпоручик Скорчев присъства и в списъка на наградените в ПСВ. Със заповед № 355/1921 г. по Министерството на войната е награден „за бойни отличия и заслуги във войната“ с Военен орден „За храброст“ IV степен, II кл. Отбелязано е, че е бил запасен подпоручик, на длъжност „взведен командир“ в 7-и пехотен полк на 4-а пехотна дивизия. Отбелязано е също, че е убит. Поради съвпадението в имената, липсата на други съвпадения в списъка на загиналите в ПСВ, съвпадението в титлата „доктор“, която фигурира

и в списъка с адвокати, и в списъка на загиналите, както и поради съвпадение на мястото на раждане на поручик Скорчев и на адвокатската практика на адвокат Скорчев, с голяма степен на увереност може да се твърди, че адвокат д-р Тодор Скорчев и поручик д-р Тодор Димитров Скорчев от 7-и пехотен полк са един и същ човек.

ХРИСТО КАСАБОВ е адвокат към Окръжния съд – Русе, с местожителство Русе. Фигурира в списъка за 1906 г. (№ 356), през 1907 г. (№ 365), през 1909 г. (№ 395), през 1910 г. (№ 426), през 1911 г. (№ 435), през 1913 г. (№ 397), през 1914 г. (№ 485) и през 1915 г. (№ 476). В списъците за 1916, 1917 и 1918 г. не се открива. Като основание за вписването му като адвокат е отбелязано „адвокатска практика“, т.е. не е завършил право. В списъка на загиналите в ПСВ се открива само едно съвпадение с тези две имена – ефрейтор Христо Николов Касабов от 31-ви пехотен полк, 9-а рота. Ефрейтор Касабов е от набор 1903 г.; роден е в с. Върбица, Преславска околия. Убит е на 5 септември 1916 г. в боевете при гр. Тутракан, т.е. бил е на около 34 години. Погребан е в общ братски гроб при с. Дайдъръ, форт № 7. Може да е същият човек като адвокат Христо Касабов от Русе, защото няма друго съвпадение на загинал с тези две имена, има чин „ефрейтор“, вероятно е роден около 1882 г. и може да е бил адвокат в Русе към 1906 г. Датата на отпадане на адвокат Христо Касабов от списъка на адвокатите в Русе съвпада с периода, в който е убит ефрейтор Христо Касабов. Освен това ефрейтор Касабов е служил в 9-а рота на 31-ви пехотен полк, която вероятно е „нестроева“, т.е. служил е при щаба на полка, както би станало с по-образованите войници.

Единственият фактор, който пречи да твърдим категорично, че има съвпадение, е, че ефрейтор Христо Касабов е роден в с. Върбица, Преславско, което отстои на около 140 км от Русе, и ако е живял там, би могъл да практикува и в по-близки окръжни съдилища като Шумен (на около 50 км) и Търново (на около 100 км). Основната част от състава на 31-ви пехотен полк е от хора, родени около Преслав, Омуртаг и Търговище. Сред загиналите от този полк обаче има и шестима, които са от Русенска околия, т.е. адв. Христо Касабов с местожителство Русе би могъл да е мобилизиран и да служи в 31-ви пехотен полк. Необходимо е допълнително проучване

за установяване на местожителството му към момента на мобилизацията, но има известна вероятност адвокат Христо Касабов от Русе и убитият през 1916 г. ефрейтор Христо Касабов да са един и същ човек.

*

Вечна памет на загиналите!